

WITOLD RÓŻY ZALEWSKI

Animator kultury, muzykant, badacz ludowych tradycji, realizator dźwięku. Na Biskupiznę przyjeżdża podczas corocznych Taborów i innych wydarzeń. Realizuje różnorodne warsztaty – od udźwiękowania filmów animowanych przez teatralne po orkiestrę taborową. Obecnie prowadzi Fundację MAŁY KOLBERG, która zbiera ludowe zabawy dziecięce.

Fot. Dominika Oczepa

[Grafika. Zdjęcie portretowe mężczyzny w kapeluszu, przedstawia autora scenariusza]

JAK ZROBIĆ SŁUCHOWISKO?

ZABAWY Z DŹWIĘKIEM

Scenariusz zajęć dla dzieci w wieku od 5 lat. Poszczególne elementy scenariusza można rozdzielać i wykorzystywać osobno jako samostne zabawy i zadania. Proponowane aktywności mają uwrażliwić na otaczające dźwięki, nauczyć aktywnego słuchania, rozbudzić wyobraźnię opartą na dźwiękach. Scenariusz zawiera też podstawy konstruowania opowieści oraz praktyczne wskazówki do stworzenia dzieła dźwiękowego. Bo dźwiękiem przecież można opowiedzieć o swojej wizycie na Biskupiznie!

[Grafika. Ikona słuchawki i mikrofon]

CO TO JEST SŁUCHOWISKO?

Mówią na nie czasami „teatr wyobraźni”. Słuchowisko to dźwiękowa opowieść, która może być tworzona na żywo, emitowana w radiu, nagrana na płycie lub odtwarzana z pliku cyfrowego. Najważniejsze, że jest to sam dźwięk. To właśnie odpowiednio połączone ze sobą dźwięki pobudzają wyobraźnię słuchacza i wciągają go w opowieść.

SŁUCHOWISKO DLA SIEBIE

Najprostszym sposobem na zrobienie sobie słuchowiska jest zamknięcie oczu i wsłuchanie się w dźwięki otoczenia.

JAK ZROBIĆ TO SAMEMU?

Spróbuj: zamknij oczy i posłuchaj dźwięków wokół siebie. Spróbuj przysłuchać się każdemu z nich z osobna. Zauważysz, że gdy skupisz się na jednym dźwięku, pozostałe jakby cichną. Możesz przenosić swoją uwagę z jednego dźwięku na kolejny. Zdecyduj, kiedy Twoje słuchowisko się zakończy – po prostu otwórz oczy.

Przypomnij sobie, co zwróciło Twoją uwagę, jaką podróż po otaczającym Cię świecie odbyłaś/odbyłeś. Możesz o tym komuś opowiedzieć.

[Grafika. Siedzące dziecko z zamkniętymi oczyma. Po jednej stronie wisi na ścianie zegar, po drugiej uchylone okno a za nim drzewa]

SŁUCHOWISKO DLA KOGOŚ

Można zabrać w dźwiękową podróż także inną osobę. Zaproś kogoś, aby z zawiązanymi oczami dał się poprowadzić przez różne przestrzenie, choćby z jednego pokoju do drugiego. Jeśli będzie uważnie słuchać, zauważy wiele ciekawych dźwięków o których może Ci opowiedzieć. Możesz też poprosić kogoś, żeby Ciebie w ten sposób poprowadził.

Aby zrobić takie słuchowisko dla siebie i dla innych, można użyć różnych przedmiotów i instrumentów muzycznych. Każdy dobry koncert muzyczny jest słuchowiskiem na żywo. Zauważ, że Ty i Twoi słuchacze cały czas słyszą dźwięki otoczenia oraz to jak dźwięki instrumentów odbijają się od ścian. Możesz zrobić ogromny hałas, który zdominuje całą przestrzeń, możesz też zrobić bardzo cichy, ledwo słyszalny dźwięk. Możesz też zrobić taki cichutki dźwięk przy samym uchu (spróbuj najpierw przy swoim!). Blisko ucha nawet najcichsze dźwięki są bardzo wyraźne. Uważaj więc z głośnymi dźwiękami blisko ucha, bo można zrobić tym krzywdę!

SŁUCHOWISKO TO OPOWIEŚĆ

Te wszystkie zabawy z dźwiękiem już opowiadają historię. Cicho – głośno. Wolno – szybko. Długo, długo nic i nagle coś.

A co jeśli chcielibyśmy opowiedzieć jakąś bardziej skomplikowaną historię?

Przede wszystkim trzeba zastanowić się, jaka to ma być historia. Może znana bajka, może wydarzenie z naszego dnia, a może jakiś fragment historii naszego regionu?

Ważne jest, abyśmy sobie tę historię wcześniej mogli opowiedzieć i żeby za bardzo nam się nie zmieniała.

Historie, jakie opowiadamy, mają często początek, środek i koniec.

W środku historii zawsze dzieje się coś zaskakującego, coś o czym naprawdę chcemy opowiedzieć. Początek jest po to, żebyśmy wprowadzili słuchacza w świat naszej opowieści a koniec... właściwie nie wiem po co – chyba po to, żeby jakoś skończyć opowieść, bo inaczej mogłaby się nigdy nie skończyć.

WIĘC UKŁADAMY HISTORIĘ

JAK SIĘ DO TEGO ZABRAĆ?

Odpowiedzmy sobie na pytania:

Co jest na początku? Gdzie to się dzieje? O kim lub o czym jest historia?

Następnie:

Co się stało? Jak to się stało? Co się zmieniło?

I na koniec:

Jak wygląda świat po tej zmianie.

A JAK OPOWIADAĆ DŹWIĘKIEM?

TŁO

Można powiedzieć, że słuchowisko jest obrazem dźwiękowym.

Ważnym elementem każdego obrazu jest tło. Możemy być na ulicy, albo w lesie, albo w domu. Każde to miejsce ma charakterystyczne dla siebie dźwięki i brzmienie. Zaczynając pracę nad słuchowiskiem warto się zastanowić w jakich miejscach dzieje się nasza historia i nagrać odpowiednie tła.

Jako tło dźwiękowe możesz też użyć nagrania muzyki.

Wskazówka:

Nagrania tła muszą być wystarczająco długie, żeby zmieściły się na nich wszystkie inne elementy. Nagrywając tło, patrz na licznik czasu nagrania. Ja staram się nagrywać tło przynajmniej przez minutę.

Podczas nagrywania tła uważaj też, aby nie nagrać dźwięków, które są przypadkowe, na przykład swoich kroków. Tło powinno być jak najbardziej neutralne.

NARRACJA

Jesteśmy przyzwyczajeni, że historie opowiadamy komuś słowami. Nagranie takiego opowiadania nazywa się narracją. Można ją nagrać samemu, albo poprosić kogoś o opowiedzenie albo przeczytanie historii. To ma znaczenie kto jest narratorem – może to być głos dziecka, dziadka, babci a nawet komputera. Głos narratora jest częścią całego świata, jaki tworzymy w naszym słuchowisku.

Wskazówka: narrację można nagrać w cichym miejscu, aby w nagraniu nie było dźwięków tła. Wtedy mamy więcej możliwości w montażu. Możemy dodać inne tło, ciąć i przesuwać fragmenty narracji.

EFEKTY DŹWIĘKOWE

Możemy użyć dźwięków do ilustrowania naszej opowieści. Na przykład kiedy narrator opowiada, że ktoś wchodzi do ciemnego domu możemy dodać dźwięk skrzypiących drzwi i nieśmiałych kroków na drewnianej podłodze. Wszystkie te dźwięki również opowiadają historię. Pamiętasz doświadczenie z zamkniętymi oczyma? Słuchając otoczenia doskonale wiesz co się wokół ciebie dzieje.

Wskazówka: nagrywając efekty dźwiękowe włącz nagranie trochę wcześniej i wyłącz chwilę po zakończeniu dźwięku. Dzięki temu będzie można dopasować nagrany efekt do pozostałych dźwięków.

NAGRYWAMY SŁUCHOWISKO

METODA “WSZYSTKO NA RAZ”.

Można całe słuchowisko nagrać w całości od początku do końca – jak teatr na żywo.

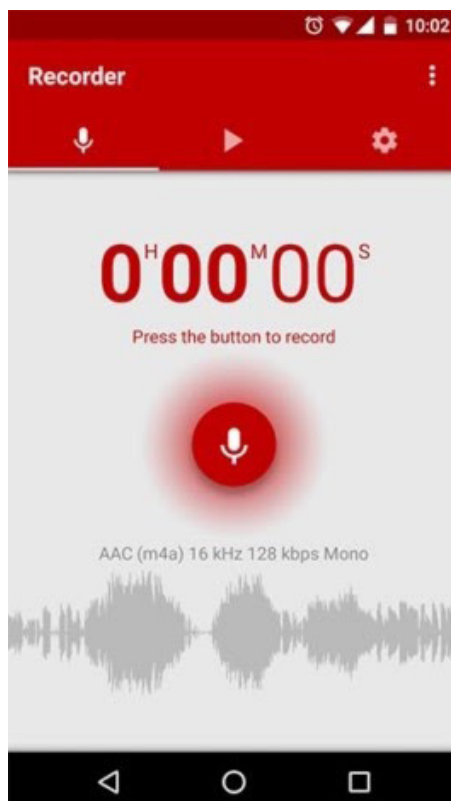
Przygotuj sobie opowieść, najlepiej spis ją na kartce. Opowiedz lub przeczytaj ją kilka razy na próbę.

Przygotuj efekty dźwiękowe i instrumenty. Możesz robić efekty na żywo wykorzystując różne przedmioty. Możesz też odtwarzać różne dźwięki z drugiego urządzenia, na przykład z komputera.

Dobrze jest zaprosić kogoś do wspólnego nagrywania.

Przygotuj sobie jeszcze odpowiednie warunki – uprzedź domowników, że będziesz nagrywać (pamiętaj, żeby dać im znać kiedy skończysz!).

Nagrywać możesz nawet smartfonem. Większość ma aplikację dyktafon i od tego łatwo zacząć. Zanim zaczniesz nagrywać całość – zrób kilka prób, żeby upewnić się, że wszystko dobrze słychać.

[Grafika. Ilustracja przedstawia interfejs aplikacji do nagrywania dźwięku na ekranie smartfona. Na środku ekranu znajduje się okrągły przycisk z ikoną mikrofonu. Powyżej licznik czasu nagrania a w dolnej części wykres fali dźwiękowej]

METODA “WARSTWA PO WARSTWIE”

Nagrane dźwięki możesz ze sobą łączyć. Potrzebujesz do tego odpowiedniego programu na komputer, tablet lub smartfon. Takie programy nazywają się DAW (z angielskiego Digital Audio Workstation). Pozwalają umieścić dźwięki na kilku ścieżkach, dostosować ich głośność a nawet nałożyć efekty – na przykład echo.

Montując swoje słuchowisko zacznij od narracji. Dokładając kolejne dźwięki upewnij się, że nie zagłuszają słów narratora.

Być może będziesz potrzebować trochę więcej czasu, żeby nauczyć się obsługi programu i zmontować swoje słuchowisko, ale dzięki wykorzystaniu ścieżek możesz jeszcze ciekawiej opowiedzieć swoją historię.

[Grafika. Ilustracja przedstawia interfejs aplikacji mobilnej DAW. W poprzek ekranu znajdują się trzy ścieżki dźwiękowe zawierające segmenty z wykresem fali dźwiękowej. Po lewej stronie każdej ścieżki znajduje się sekcja ustawienia głośności ścieżki. W dolnej części ekranu znajdują się przyciski sterujące odtwarzaniem i nagrywaniem. Na środku znajduje się pionowa linia oznaczająca miejsce odtwarzania]

Gotowe słuchowisko możesz zapisać w pliku dźwiękowym i wysłać znajomym. Możesz też opublikować w serwisie takim jak SoundCloud.

Powodzenia!